

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ASOSLARI VA UNING USLUBIYOTI SIFATIDAGI ASOSIY VAZIFALARI

NamMQI O'qituvchisi:
Jalolova Muazzamhon Akbarjonovna

Annotatsiya: *O'zbekiston mustaqillikka erishgandan so'ng tadbirkorlik rasmantan olindi va uning rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratildi. Buning natijasida tadbirkorlik faoliyati ham, uni ilmiy-tadqiqot qilish ham, o'qitish ham jiddiy jonlanib ketdi. Bunday o'zgarishlar tadbirkorlikni keng miqyosda ilmiy-amaliy o'zlashtirish, o'qitish, targibot qilish zaruriyatini tug'dirdi. Natijada respublikadagi ko'pgina oliy o'quv yurtlari va kollejlarda tadbirkorlik asoslarini o'qitish yo'liga qo'yildi.*

Kalit so'zlar: *Tadbirkorlik asoslari, bozor iqtisodiyot, jamiyat*

Natijada respublikadagi ko'pgina oliy o'quv yurtlari va kollejlarda tadbirkorlik asoslarini o'qitish yo'liga qo'yildi. Tadbirkorlik asoslari fanining predmeti tadbirkorlik faoliyatini tashqi etish, amalga oshirish, rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash jarayonlari, ularning ijtimoiy, iqtisodiy, huquqiy, tashkiliy, moddiy, moliyaviy, marketing, boshqarish va boshqa asoslari hisoblanadi.

O'zbekiston bozor iqtisodiyotiga o'tish davri da bo'lib, jamiyatda bozor munosabatlari, tuzilmalari, infratuzilmasi shakllanib kelayotgan, ijtimoiy-iqtisodiy tizim bozor iqtisodiyoti qonunlari, tamoyillari, talablariga moslashtirib qayta qurilayotgan bir paytda tadbirkorlik sohasi shakllanib, rivojlanib kelmoqda. Bunday sharoitda tadbirkorlik sohasida zaruriy obyektiv qonunlar, qonuniyatlar, tamoyillar bilan bir qatorda nozamriy, tasodifiy, o'tkinchi hodisalar, holatlar ham, yechimini kutayotgan muammolar

ham ko'proq bo'lishi tabiiy. Mazkur muammolarni tezroq yechish va tadbirkorlikni yuqori rivojlangan madaniy darajaga ko'tarish uchun tadbirkorlarga ham, sohani tartibga solish va qo'llab-quvvatlashga mas'ul bo'lgan xodimlarga ham bilim va tajriba yetishmasligi ayon bo'lib qoldi. Shuning uchun O'zbekistonda tadbirkorlik sohasini har tomonlama, chuqur tadqiq qilish, bu sohadagi ilmiy-tadqiqot natijalari va ilg'or tajribani amaliyotga tadbiiq etish, talabalar, o'quvchilar, aholi keng qatlamlariga tadbirkorlik to'g'risida bilim berish dolzarb masala bo'lib yuzaga chiqdi. Bu masalani hal qilishda tadbirkorlik asoslari fani muhim rol o'ynaydi.

Tadbirkorlik asoslari fanining ilmiy yo'nalish sifatidagi asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- 1) tadbirkorlik hodisasining hali uncha o'rganilmagan qirralari, jabhalariga chuqurroq singib, yangi nazariy gipotezalar shakllantirish va ularni isbotlash;
- 2) bu sohadagi nazariy va amaliy jihatdan dolzarb muammolarni aniqlash, ishlab chiqish va ularning yechimlarini tavsiya etish;
- 3) uning fundamental asoslariga ham murojaat etib, ularni takomillashtirish va mustahkamlash;
- 4) tadbirkorlik asoslari bo'yicha shakllangan bilimlar tizimini boyitish va rivojlantirish;

5) tadbirkorlik asoslarini tadqiq qilish uslubiyotini takomillashtirish. Tadbirkorlik asoslari fanining o'quv fani sifatidagi asosiy vazifalari quyidagilar hisoblanadi:

1) talabalarga tadbirkorlik faoliyati va tushunchasining shakllanishi, evolutsiyasi, mohiyati va mazmunini, tadbirkorlikni tashkil etish, amal-ga oshirish, rivojlantirish va qo'llab-quvvatlashning ijtimoiy, iqtisodiy, huquqiy, tashkiliy, moddiy, moliyaviy, marketing, boshqarish va boshqa asoslari to'g'risida bilim berish;

2) talabalarda O'zbekistonda tadbirkorlikni tashkil etish va amalga oshirish xususiyatlari, rivojlanish muammolari va istiqbollari to'g'risida tasavvur hosil qilish;

3) talabalarda tadbirkorlik faoliyatini tashkil etish va amalga oshirish bo'yicha muammolar va mahorat shakllantirish;

4) tadbirkorlikning ijtimoiy yo'naltirilganligi, insonlar manfaatlarini nuqtayi nazaridan ularning moddiy va ma'naviy ehtiyojlarini qondirish hamda kasbiy va madaniy saviyasini ko'tarishga xizmat qilishi to'g'risida dunyoqarash shakllantirish;

5) tadbirkorlik asoslarini ilmiy-amaliy targ'ibot qilish.

Tadbirkorlik asoslari fani o'z predmetini o'z uslubiyoti yordamida o'rganadi. Mazkur uslubiyot bir qator umumilmiy va maxsus ilmiy usullarning tadbirkorlikning turli qirralari va muammolarini o'rganishga moslashtirilgan variantlari va ularni qo'llash tartib-qoidalari majmuyidir. U dialektik yondashuv, induksiya, deduksiya, analiz, sintez, abs-traksiyalash, modellash va boshqa umumilmiy usullarni hamda kuzatuv, so'rov, guruhlash, jadval va chizmada ifodalash, iqtisodiy tahlil, taqqoslash, baholash singari maxsus ilmiy usullarni o'z ichiga oladi. Tadbirkorlik asoslari fani iqtisodiy fanlar turkumiga kiradi va mazkur turkumdagi barcha fanlar-iqtisodiyot nazariyasi, makroiqtisodiyot, mikroiqtisodiyot, xo'jalik huquqi, marketing, menejment, korxonalar iqtisodiyoti, korxonalar moliyasi, pul va kredit, buxgalteriya hisobi va audit, soliqlar va soliqqa tortish, iqtisodiy tahlil, statistika va boshqa fanlar bilan

uzviy bog'liq. Mazkur o'quv fani tadbirkorlik faoliyatining boshqa fanlar bilan bog'liq masalalarini o'rganish va yoritishda tegishli fanlarga tayanadi.

Biznes - foyda olish maqsadida amalga oshiriladigan har qanday ish, faoliyat. Tadbirkor - tadbirkorlik faoliyati bilan doimiy asosda shug'ullanuvchi jismoniy shaxs.

Tadbirkorlik - qo'yilgan ijtimoiy yoki iqtisodiy maqsadga erishish uchun qonunlar doirasida tavakkal qilib amalga oshiriladigan tashabbuskor faoliyat.

Tadbirkorlik asoslari - tadbirkorlik faoliyatini tashkil etish, amalga oshirish, rivojlantirish, qo'llab-quvvatlashning nazariy, ijtimoiy, huquqiy, tashkiliy, moddiy, moliyaviy, insoniy, boshqarish, marketing, tahliliy asoslari majmuyi.

Tadbirkorlik asoslari fani - tadbirkorlik faoliyatini tashkil etish, amalga oshirish, rivojlantirish, qo'llab-quvvatlash asoslari to'g'risida nazariy-amaliy bilimlar majmuyi. Tadbirkorlik asoslari fani obyekti - mazkur fan o'rganadigan soha, ya'ni tadbirkorlik sohasi. Tadbirkorlik asoslari fani predmeti - mazkur fan o'rganadigan masalalar, muammolar bo'lib, ularga tadbirkorlik faoliyatini tashkil etish, amalga oshirish, rivojlantirish, qo'llab-quvvatlashning ijtimoiy, huquqiy, tashkiliy, moddiy, moliyaviy, insoniy, boshqarish, marketing, tahliliy asoslari.

Tadbirkorlik asoslari fani uslubiyoti - tadbirkorlik faoliyatini nazariy-amaliy tahlil qilish usullari va ularni qo'llash tartib-qoidalari majmuyi. Tadbirkorlik asoslari fani maqsadi - talabalarni tadbirkorlik asoslari to'g'risidagi nazariy-amaliy bilimlar bilan qurollantirish. Tadbirkorlik asoslari fani vazifasi - talabalarga tadbirkorlik asoslari to'g'risida bilim berish, ularda o'zbekistonda tadbirkorlikning ahamiyati va roli, rivojlanishi, muammolari, istiqbollari haqida tasavvur hosil qilish va tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirish bo'yicha ko'nikmalar shakllantirish. Tadbirkorlik ko'p qirrali murakkab faoliyat bo'lib, o'ziga xos xususiyatlarga ham ega. Uning ana shunday xususiyatlari, avvalambor, mazkur faoliyat alomatlari, belgilari, tamoyillarida namoyon boiadi. Tadbirkorlik alomatlari, belgilari, tamoyillari turli adabiyotlarda turlicha berilgan. Ular, ayniqsa, uning alomatlari (belgilari) to'laroq yoritilmagan, ayrim hollarda esa tadbirkorlik belgilari va tamoyillarini aralashtirib yuborish ham uchray turadi. Shuning uchun biz tadbirkorlik belgilari va tamoyillarini bir joyda keltirib, ularni bir-biridan aniq ajratish va to'liqroq qarab chiqishga harakat qilamiz. Tadbirkorlik belgilari tadbirkorlik faoliyatiga xos va uni boshqa faoliyat turlaridan ajratib turadigan alomatlaridir. Ana shunday alomatlar (belgilar)ga ega boigan faoliyatgina tadbirkorlik faoliyati yoki tadbirkorlik hisoblanadi. Mazkur alomatlar (belgilar) yoki ularning ayrimlariga ega boimagan faoliyat esa tadbirkorlik emas, balki oddiy ish, faoliyat boiadi

Tashabbuskorlik bu qanday ish, operatsiya, faoliyatni, uning katta kichikligidan, muhimlik- darajasidan qat'i nazar, amalga oshirishga o'ziga xos tarzda ijodiy yondashish, doimiy izlanishda bo'lib, yangi-yangi imkoniyatlarni izlab, ularni ro'yobga chiqarishga harakat qilishdir. Tashabbuskor kishi biror ish, faoliyatning boshqalardan e'tibor bermaydigan yoki muhim deb hisoblamaydigan qirralari, elementlarini xususan, ko'zga tashlanmaydigan nozik tomonlarini topib, ularni ham muhim omillar darajasiga ko'tara oladi. U har bir ish, operatsiya, faoliyatni hamda uni tashkil etish va amalga oshirish usullarini takomillashtirib, samaradorlikni oshirishga erishadi. Shunday qilib, tadbirkorlik turli sohalarda olinishi mumkin bo'lgan natijalardan eng yangi va

yaخشisiga qaratilgan tashabbuskorligi bilan ajralib turadi. Novatorlik (innovatorlik) ham tadbirkorlikning asosiy belgisi hisoblanadi. Uning bu xususiyati va belgisi XX asr o'rtalarida iqtisodiy rivojlangan mamlakatlarning yangi taraqqiyot davri-innovatsiya (axborot-industrial) davrida shakllandi. Hozirgi kunda esa u yanada kuchaydi. Tadbirkorlar doimo izlanishda bo'lib, paydo bo'layotgan yangiliklarni kuzatib boradilar. Shuning uchun ular yangi texnika, texnologiya, xomashyo, materiallar, bozorlar, boshqarish usullarini birinchi bo'lib qo'llaydilar. Bunday tadbirkorlar mehnat unumdorligi va faoliyat samaradorligini oshirishga va raqobatda ustunlikka erishadilar. Boshqala ham o'z raqobatbardoshliklarini ko'tarishga harakat qilib, ularga ergashadilar. Shunday qilib, jamiyatda ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot jadal-lashadi.

Tadbirkorlik - bu yaratuvchanlikdir. Uning bu missiyasi va belgisi paydo bo'layotgan ehtiyojga muvofiq yangi taklif yoki taklifning yangi uyg'unligi (kombinatsiyasi)ni yaratish va u orqali yangi bozor shakllantirishda namoyon bo'ladi. Demak, tadbirkorlik yangi taklif, ya'ni qiymat yaratib, jamiyat boyligiga boylik qo'shadi.

Tadbirkorlikning yana bir qirrasiva belgisi islohotchilikdir. Tadbirkorlik ishlab chiqarish omillari (mehnat, mehnat qurollari, mehnat predmeti)ning yangicha mukammalroq uyg'unligi (kombinatsiyasi)ni, ishlab chiqarishni qayta tashkil etishni, tuzilmaviy qayta qurishni amalga oshirib, ijtimoiy-iqtisodiy tizimni isloh qilishga olib keladi. Natijada ularning ishlab chiqaruvchi kuchlari rivojlanadi, ishlab chiqaruvchi kuchlar bilan ishlab chiqarish munosabatlarining o'zaro muvofiqligi yaxshilanib, ishlab chiqarish samaradorligi oshadi.

Tadbirkorlik tavakkalsiz bo'lmaydi. Bozor iqtisodiyotiga noaniqlik xosdir. Ana shunday noaniqlik va yangi taklif uchun yangi talab bo'lishiga kafolat yo'qligi hamda bozor vaziyatining o'zgarib turadigan sharoitida tavakkal qilib ish olib borishga to'g'ri keladi. Lekin tavakkal ham baholangan, asoslangan, oqilona bo'lishi lozim.

Shunday qilib, tadbirkorlik uning yuqorida ko'rib chiqilgan qirralari

va belgilari bilangina tadbirkorlik hisoblanadi. Tadbirkorlik faoliyati bir qator tamoyillar asosida tashkil etiladi va amalga oshiriladi. Tadbirkorlik tamoyillari bu aniq talablar, tartibqoidalar majmuyi bo'lib, ularga to'liq rioya etib tashkil qilinadigan va demak, qanday mulk shakliga asoslanganidan qat'i nazar, hamma tadbirkorlik subyektlari barcha sohada teng huquqli hisoblanadilar.

Tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanish, tadbirkorlik sohasida ishchi-xodimlar yollash va ishga yollanish ixtiyoriydir. Tadbirkor xohlagan kishini ishga yollashi mumkin, ishga yollanadigan kishi ham o'z ixtiyori bilan ish joyini tanlaydi va ishga kiradi. Lekin ishga yollash va ishga yollanish bo'yicha mehnat munosabatlari O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi, Fuqarolik kodeksi va boshqa qonun hujjatlari bilan tartibga solinadi.

Tadbirkorlik faoliyati noaniqlik, Bunday holat esa tadbirkorga o'z faoliyati davomida moddiy javobgarlikni o'z zimmasiga olishni taqozo etadi. Tadbirkorlik faoliyatidan zarar ko'rgan taqdirda butun zarami tadbirkorning o'zi qoplaydi va zarami qoplashda unga na davlat, na boshqa tashkilot yordam beradi.

Shuning uchun tadbirkorlik bilan shug'ullanishda ko'r-ko'rona tavak

kal qilib emas, balki puxta ishlab chiqilgan rejaga asosan ish yuritish kerak bo'ladi. Ma'lumki, tadbirkorlik jamiyatda amal qiladigan qonunlar doirasida amalga oshiriladigan faoliyatdir. Tadbirkorlik faoliyati amaldagi umumiy va maxsus me'yoriy-huquqiy hujjatlar bilan tartibga solib turiladi. Har bir tadbirkor o'z faoliyati sohasiga tegishli me'yoriy-huquqiy hujjatlar, ularning talablari va ular yaratadigan imkoniyatlarni yaxshi bilishi lozim. Shundagina u o'zining qonuniy huquqlarini bilib oladi, huquqlari va manfaatlarini himoya qila oladi, o'z majburiyatlarinimaqbul darajada bajaradi va turli qonunbuzarliklarga yo'l qo'ymaydi.

Shuni ham aytib o'tish kerakki, ayrim tadbirkorlar yuqorida ko'rib chiqilgan umumiy tamoyillarga qo'shimcha ravishda o'zlari uchun muhim hisoblangan alohida tamoyillar shakllantirib, ularga ham rioya etib keladilar. *Masalan, amerikalik supermarketlar qiroligini Sem Uolton o'zining quyidagi tamoyillariga amal qilgan:*

- 1) barqaror daromad yuqori daromaddan yaxshiroq;
- 2) firmani kengaytirish uni boshqa firmalar bilan qo'shishdan yaxshiroq;
- 3) axborot bebahodir;

- 4) hamma narsada yoppasiga tejamkorlik;
- 5) ishlab chiqarish korxonasi ostonasida emas, balki savdo peshtax-tasida tugaydi.

Bundan tashqari, rivojlangan mamlakatlar tajribasi asosida tad birkorlar uchun bir qator ko'rsatmalar, maslahatlar ishlab chiqilgan. Quyida ulardan ayrimlari keltiriladi.

1 Tijoratli g'oyani topish. Tadbirkorning bozorga taklif etishi mumkin boigan tovar, xizmatni aniq tasavvur qilishi dir. Oldin tovarni ishlab chiqarib, so'ng uni sotishni o'ylash katta xatodir. Oldin ishlab chiqarilishi mumkin boigan tovarlardan qaysilarini sota olish mumkinligini aniqlash, undan so'ng ularni ishlab chiqarishga kirishish lozim. Doimoyangilik izlash kerak.

2 Raqobatdan qo'rqmaslik. Bu tovardan bozorga bor deb xavotirlanmaslik kerak. Raqiblarga qarshi uchta kuchli vosita (qurol) bor: si-

fat, narx, reklama. Ulardan ustalik bilan foydalanish raqobatbardoshlikni ta'minlaydi.

3 Sifat - bu faqatgina yaxshi tovar emas, balki iste'mol xossalari majmuyidir. Xaridomi oddiy tovar emas, balki shu tovar yordamida o'zmuammosini hal qilish qiziqtiradi. Uni tovardan ko'radigan naf qiziqtiradi va ana shu naf uchun pul toiyadi.

4 Biznes reja tuzish. Ishlab chiqarilishi moijallangan mahsulot, uning xomashyo, materiallar va moliyaviy ta'minoti, tannarxi, iste'molchilari va reklamasi, ishlab chiqaruvchi xodimlar, ishlab chiqarishni kengaytirish va boshqarish masalalari aniq rejalashtirilishi kerak.

5 Narxni pasaytirishdan qo'rqmay, uni ko'tarishdan qo'rqish. Mahsulotni oz miqdorda qimmatroq sotishdan, ko'p miqdorda xaridorga ma'qul narxda sotish ko'proq foyda keltiradi.

6 Mahsulotni reklama qilish. Xaridomi mahsulot bilan tanishtiradigan asosiy vosita reklama hisoblanadi. Reklama vositalaridan unumli foydalanish, mahsulot to'g'risidagi ma'umotlarni qisqa va aniq ifodalash hamda xaridorlarga yetkazishni bilish zarur.

7 Kredit olish mumkin bo'lsa, uni olishdan qo'rqmaslik. Ishlar to'g'ri-yolga qo'yilsa, kreditning qaytarilishi aniq.

8 Odamlarga xayrixohlik. Tadbirkor ham hamma kabi odam. Unga eng ma'qul odam qanday boisa, u ham shunday boiishga harakat qilishi kerak. Odamlardan birdaniga ko'p narsani talab qilmaslik kerak.

9 Hamma tuxumlarni bir savatda saqlamaslik. Biznes tilida bu -faqat birgina ish bilan shug'ullanib qolmay, asta-sekinlik bilan boshqa ishlarni ham o'zlashtirib borish, biri omadsizlikka uchrasa, boshqalari omadli bo'lishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Valijonovich, R. S., Axmadjanovich, T. A., & Khoshimjon, Y. S. (2021). Causes and Consequences of Floods and Floods in The Safety of Life, Measures to Protect the Population and The Territory. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies*, 25(1), 83-86.

2. Valijonovich, R. S., & Ahmadjanovich, T. A. (2021). CURRENT STATUS OF GROWING AND HARVESTING CORN AND CRUSHING COTTON. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(12), 1002-1006.

3. Turgunov, A. A., Yakubzhanova, Y. G., Yuldoshev Sh, K., & Mirzaliyev, Z. S. (2022). MAIZE, MAINTENANCE AND DEVELOPMENT OF WAYS TO OVERCOME DEFICIENCIES IN GROWTH FROM THE SUBSYSTE. *PEDAGOG.–2022, 4*, 953-959.
4. Yakutkhan, Y. Khoshimjon o'gli, YS (2022). Educate the Population on the Types and Causes of Emergencies. *Journal of Ethics and Diversity in International Communication, 2(5)*, 22-26.
5. Khoshimjon, Y. S., & Mavludakhon, M. (2022). THE AMOUNT OF GRAIN LEAVING FROM THE CORE AND SHELL HOLE AND ITS REDUCTION. *Scientific Impulse, 1(4)*, 371-374.
6. Gulomjonovna, Y. Y. Khoshimjon o'glu, YS (2021). CAUSES OF FLOOD AND FLOOD DAMAGE ALSO PREPARE TO DO THE RIGHT ACTION IN THIS EMERGENCY SITUATION. *International Journal of Development and Public Policy, 1(5)*, 158-161.
7. G'ulomjonovna, Y. Y. Xoshimjon o'gli, YS (2022). Influence of the Shape of the Working Surface of the Screed on the Grain Quality Mixture on the Performance of the Shell. *International Journal of Development and Public Policy, 2(2)*, 43-47.
8. Ahmadjanovich, T. A., Gulomzhanovna, Y. Y., Khoshimjon, Y. S., & Saidulla, M. Z. (2022). MAIZE, MAINTENANCE AND DEVELOPMENT OF WAYS TO OVERCOME DEFICIENCIES IN GROWTH FROM THE SUBSYSTEM. *PEDAGOG, 1(4)*, 939-946.
9. Khoshimjon, Y. S., Turgunovna, A. S., & Umarjonovna, D. D. (2023). PREPARING THE POPULATION FOR PRACTICAL TRAINING ON CIVIL PROTECTION AND CONDUCTING IT. TRAINING THE POPULATION ON THE CONTENT OF POLITICAL-EDUCATIONAL ACTIVITIES AND PRACTICAL TRAINING CONDUCTED WITH THE UNITS OF CIVIL PROTECTION IN EMERGENCY SITUATIONS. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH, 2(15)*, 97-103.
10. Khoshimjon, Y. S., Olimjonovich, M. K., & Ibrahim, H. (2022). ASSESSMENT OF THE SEISMIC RESISTANCE OF BUILDINGS AND STRUCTURES AND METHODS OF CREATING ELECTRONIC TECHNICAL PASSPORTS. *Scientific Impulse, 1(5)*, 163-166.
11. Khoshimjon, Y. S., & Olimkhan, I. I. (2022, December). GEOLOGICAL HAZARD EVENTS, EARTHQUAKES AND THEIR CONSEQUENCES. In *Proceedings of International Educators Conference (Vol. 3, pp. 546-557)*.
12. Khoshimjon, Y. S., & Nurmira, M. M. (2023). EFFECTS OF HARMFUL AND TOXIC FACTORS OF PRODUCTION ON THE HUMAN BODY. *PEDAGOG, 6(4)*, 476-483.
13. Атамирзаева, С. Т. (2023). ҲАЁТ ФАОЛИЯТИ ХАВФСИЗЛИГИНИНГ КОМФОРТ ШАРОИТЛАРИ, ИШЧИ ЎРНИНИ ЭРГОНОМИКАСИНИ ЎРГАНИШ ВА ЎҚИТИШ ТИЗИМИ. *PEDAGOG, 6(4)*, 465-475.

14. Мамадалиев, Ш., & Юлдошев, Ш. (2021). СЕЛ ВА УНИНГ ОҚИБАТЛАРИ ХАМДА ЮЗАГА КЕЛИШ САБАБЛАРИ КЕЛИБ ЧИҚИШИ ВА РИВОЖЛАНИШИ. *Экономика и социум*, (4-2 (83)), 144-148.
15. Khoshimjon, Y. S., & Ravshanbek's, A. M. (2023). METHODS OF KEEPING CITIZENS IN PROTECTIVE FACILITIES RADIATION PROTECTION FACILITIES. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 6(4), 587-592.
16. Xoshimjon o'g'li, Y. S. (2023). QISQA TUTASHUV NATIJASIDA ELEKTR QURLIMANING YONG 'INGA BARDOSHLILIK HISOBI. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 6(4), 593-596.
17. Khoshimjon, Y. S. (2023). PROTECTION OF POPULATION AND FACILITIES FROM EMERGENCIES. *Scientific Impulse*, 1(9), 1261-1267.
18. G'ulomjonovna, Y. Y., & Khoshimjon, Y. S. (2023). CALCULATION OF LIGHTNING AND LIGHTNING ARRESTER AND FIRE PROTECTION SYSTEM IN FIRE PREVENTION. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 6(4), 1108-1114.
19. Xoshimjon o'g'li, Y. S. (2023). ISHLAB CHIQRISHDA QO 'LLANILADIGAN MODDA VA MATERIALLARNING O 'ZO 'ZIDAN YONISH SHART-SHAROITLARINI VA UNI TAVSIFLOVCHI KO 'RSATKICHLARNI O 'RGANISH. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(10), 1015-1022.
20. Xoshimjon o'g'li, Y. S. (2023). YONG 'IN O 'CHIRISHDA BINO INSHOOTLARNING ASOSIY KONSTRUKTIV ELEMENTLARINING YONG 'INGA BARDOSHLILIK DARAJASI HISOBI. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(10), 1023-1030.
21. Omonaliyevych, O. B. (2023). CAUSES OF GLOBAL WARMING ON EARTH, FACTORS OF GLOBAL WARMING, CONSEQUENCES IN THE OCEAN, EFFECTS IN THE ATMOSPHERE. *Научный Фокус*, 1(1), 141-147.
22. Akmaljon, S. E., & Khoshimjon, Y. S. (2023). FACTORS DETERMINING FIRE SAFETY. *Научный Фокус*, 1(1), 148-152.
23. Zahidjon, A. (2023). DESCRIPTION, CLASSIFICATION OF EMERGENCY SITUATIONS. SCOPE OF EMERGENCIES OF NATURAL, TECHNOGENIC, ECOLOGICAL COLOR. *PEDAGOG*, 6(5), 575-582.
24. Khoshimjon, Y. S., & Murodjon, U. Z. (2023). TRAINING SYSTEM FOR RECEIVING EVACUATION (EVACUATION) IN MERGENCY MODE. *Научный Фокус*, 1(1), 167-172.
25. Yuldoshev, S. K., & Ismatillakhan, K. M. (2023). GLOBAL CLIMATE CHANGE, CAUSES OF DEHYDRATION. *Научный Фокус*, 1(1), 153-158.
26. Shaxboz xoshimjon o'g'li, Y., & Shohjohon, U. (2023). TABIIY TUSDAGI FAVQULODDA VAZIYATLARNI OQIBATLARINI BARTARAF ETISH TIZIMI BO'YICHA O'QITISH. *Научный Фокус*, 1(1), 159-166.

27. Khoshimjon, Y. S., & Ibrahimjon, N. I. (2023). THE MAIN CAUSES OF ENVIRONMENTAL DEGRADATION. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(10), 1010-1014.
28. Khoshimjon, Y. (2023). CLASSIFICATION OF COMBUSTIBLE MATERIALS ACCORDING TO THE LEVEL OF FIRE RISK ACCORDING TO THE FIRE PRESSURE AND THE FUNCTIONAL FUNCTION OF BUILDINGS. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(10), 1004-1009.
29. Рахманов Ш. В. и др. АҲОЛИНИ СЕЛ ОҚИМИ ВА СУВ ТОШҚИНИ БИЛАН БОҒЛИҚ ФАВҚУЛОДДА ВАЗИЯТЛАРДА ТЎҒРИ ҲАРАКАТ ҚИЛИШГА ТАЙЁРЛАШ ХАМДА ЎҚТИШ ТИЗИМИНИ ЙЎЛГА ҚЎЙИШ //World of Science. – 2023. – Т. 6. – №. 5. – С. 205-211.
30. Khoshimjon, Y. S., & Nazirjan, R. Y. (2023). THE FIRST IDEAS ABOUT EARTHQUAKES, THE FIRST STEPS TAKEN TO AVOID THEM, AND THE INTERNAL STRUCTURE OF THE EARTH. *Научный Фокус*, 1(1), 1214-1223.
31. Khoshimjon, Y. S., & Farhodjon, A. S. (2023). INTERCONNECTION OF THE FIRE WARNING SYSTEM WITH TECHNOLOGICAL AND ELECTROTECHNICAL EQUIPMENT AND OTHER SYSTEMS IN BUILDINGS AND STRUCTURES. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 6(5), 124-131.
32. Khoshimjon, Y. S., & Akmaljon, T. A. (2023). CAUSES OF FLOOD FLOW AND FLOOD AND ITS DAMAGE FACTORS. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 6(5), 524-529.
33. Khoshimjan, Y. S., Nasirjon, Y. O., & Bakhromjon, M. B. Z. (2023). STUDY THE PROHIBITION OF WRONGFUL DENIAL OF EMPLOYMENT. *PEDAGOG*, 6(6), 63-73.
34. Kh, Y. S. (2023). PREPARING THE POPULATION FOR PRACTICAL COURSES ON CIVIL PROTECTION AND ITS CONDUCT AND TRAINING. *Экономика и социум*, (5-2 (108)), 493-498.
35. Khoshimjon, Y. S., & Kadirkhoja, E. S. (2023). PROVISION OF RELOCATION DURING EVACUATION, TRANSPORT AND ENGINEERING SUPPORT, MATERIAL AND TECHNICAL SUPPORT. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 6(5), 958-963.
36. Khoshimjon Y. S., Turgunovna A. S. STUDY OF UNITS OF MEASUREMENT OF RADIOACTIVITY, ACTIVITY, RADIATION DOSE //World of Science. – 2023. – Т. 6. – №. 10. – С. 1-8.
37. Shaxboz xoshimjon o'g'li Y., Shohjohon U. TABIIY TUSDAGI FAVQULODDA VAZIYATLARNI OQIBATLARINI BARTARAF ETISH TIZIMI BO'YICHA O'QITISH //Научный Фокус. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 159-166.
38. Xoshimjon o'g'li Y. S. et al. ISHLAB CHIQRISHDA QO 'LLANILADIGAN MODDA VA MATERIALLARNING O 'ZO 'ZIDAN YONISH SHART-SHAROITLARINI VA UNI TAVSIFLOVCHI KO 'RSATKICHLARNI O

‘RGANISH //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2023. – Т. 1. – №. 10. – С. 1015-1022.

39. Xoshimjon o’g’li Y. S. et al. YONG ‘IN O ‘CHIRISHDA BINO INSHOOTLARNING ASOSIY KONSTRUKTIV ELEMENTLARINING YONG ‘INGA BARDOSHLILIK DARAJASI HISOBI //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2023. – Т. 1. – №. 10. – С. 1023-1030.

40. Xoshimjon o’g’li Y. S. et al. QISQA TUTASHUV NATIJASIDA ELEKTR QURLIMANING YONG ‘INGA BARDOSHLILIK HISOBI //JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH. – 2023. – Т. 6. – №. 4. – С. 593-596.

41. Юлдошев Ш. Х. Ў. Барабан айланишлар сонининг қобиқларни титилиш зонасидаги иш сифат кўрсаткичларига таъсири //Строительство и образование. – 2022. – №. 2. – С. 106-110.

42. Икрамов, М. Х., Мияссаров, И. М. У., & Исабоева, Д. С. (2022). ИССЛЕДОВАНИЕ

ПРОЦЕССА ОБОГАЩЕНИЯ СИЛЬВИНИТОВ ТЮБЕГАТАНСКОГО МЕСТОРОЖДЕНИЯ. Universum: технические науки, (6-4 (99)), 65-68.

43. Исабоева, Д., & Собиров, М. (2023). ТЕХНОГЕН ЧИҚИНДИЛАРНИ НИТРАТ

КИСЛОТАЛИ ПАРЧАЛАШ МАХСУЛОТЛАРИНИ 2-ФИЛЬТРАШ ЖАРАЁНИ. Экономика и социум, (10 (113)-1), 453-458.

44. Sobirov, M. M., Djurayeva, D. U., & Isaboyeva, D. S. (2024).

ТЕРМОКОНСЕНТРАТДАН ОЛИНГАН ФОСФОКОНСЕНТРАТ, КАРБАМИД ВА КАЛИЙ

SULFAT ASOSIDA NPK-O‘G‘ITLAR OLISH. Экономика и социум, (6-1 (121)), 620-624.

45. Mo‘Minjonov N. N. et al. XAVFSIZ HARAKATNI TASHKIL ETISHDA MEHNAT

MUHOFAZASI FANINI O ‘QITISHNI O ‘RNI //Экономика и социум. – 2024. – №. 6-1 (121). – С.

821-824.

46. Fayzullayev A. et al. ISH JOYLARINI TAKOMILLASHTIRISH

MUAMMOLARI //Экономика и социум. – 2024. – №. 5-2 (120). 405-409